

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ВИМІРЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ковальчук Н. О., Колесніков В. С.

Буковинський державний фінансово-економічний університет, Україна,
м. Чернівці

Досліджено сучасні особливості системного підходу до вимірювання ефективності фінансово-господарської діяльності. Визначено необхідність системного підходу в управлінні підприємством, та основні етапи системного управління ефективністю фінансово-господарської діяльності підприємства. Розглянуто основні принципи системного підходу, завдання, мету, предмет.

Ключові слова: принципи системного підходу, завдання, етапи системного управління, елементи системного підходу, фінансово-господарська діяльність підприємства.

Ковальчук Н. А., Колесников В. С. Системный подход к измерению эффективности финансово-хозяйственной деятельности предприятия / Буковинский государственный финансово-экономический университет, Украина, г. Черновцы.

Исследованы современные особенности системного подхода к измерению эффективности финансово-хозяйственной деятельности. Определена необходимость системного подхода в управлении предприятием, и основные этапы системного управления эффективностью финансово-хозяйственной деятельности предприятия. Рассмотрены основные принципы системного подхода, задача, цель, предмет.

Ключевые слова: принципы системного подхода, задачи, этапы системного управления, элементы системного подхода, финансово-хозяйственная деятельность предприятия.

Kovalchuk N. A., Kolesnikov V. S. Systematic approach to measuring the effectiveness of financial and economic activity of the enterprise / Bukovyna state University of Finance and Economic, Ukraine, Chernivtsi.

Modern features of a systematic approach to measuring the effectiveness of financial and economic activity are studied. The necessity of systematic approach in the management of the company, and the main stages of system of management of efficiency of financial and economic activity of the enterprise are determined. Main principles of the systematic approach, task, goal and scope are considered.

Key words: principles of the system approach, objectives, milestones, system management, elements of the system approach, financial-economic activities of the enterprise.

Вступ.

Для досягнення позитивних результатів потрібно обирати ефективні підходи до управління, досягати дієвості інформаційної системи, що забезпечує управлінський процес, виступає основою для прийняття управлінських рішень. Важливе значення відводиться системному підходу, який розглядає підприємство

як систему, елементи якої взаємозв'язані між собою, що дозволяє ефективно управляти усією системою на основі налагодженої роботи кожного з елементів.

Системний підхід до аналізу господарської діяльності надає змогу глибше вивчити об'єкт, отримати більш повне уявлення про нього, виявити причинно-наслідкові зв'язки між окремими частинами об'єкта, розробити науково обґрунтовані варіанти розв'язання господарських задач, визначити ефективність цих варіантів, а також надасть підставу для вибору найбільш доцільних і ефективних управлінських рішень.

Питання щодо проблем системного підходу управління підприємством розглянуто у вітчизняних літературних джерелах. Теоретичні й практичні аспекти цієї проблеми відображено в роботах економістів і фахівців: О. О. Терещенко, С. Г. Дзюба, Я. С. Соболева, О. А. Ліснічук, В. П. Мартиненко, С. О. Передерієва, А. В. Череп, О. О. Романченко та ін.

Метою статті є дослідження особливостей системного підходу до вимірювання ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Системний підхід дозволяє дослідити функціонування, розвиток, структуру цілого (об'єкта), встановити властивості його частин (елементів), простежити взаємодії і взаємозв'язки між ними. Відповідно до системного підходу ефективність цілого залежить від ефективності усіх його частин, а не окремих частин із найліпшою ефективністю.

Розглянемо основні принципи системного підходу (рис. 1) [2, 57].

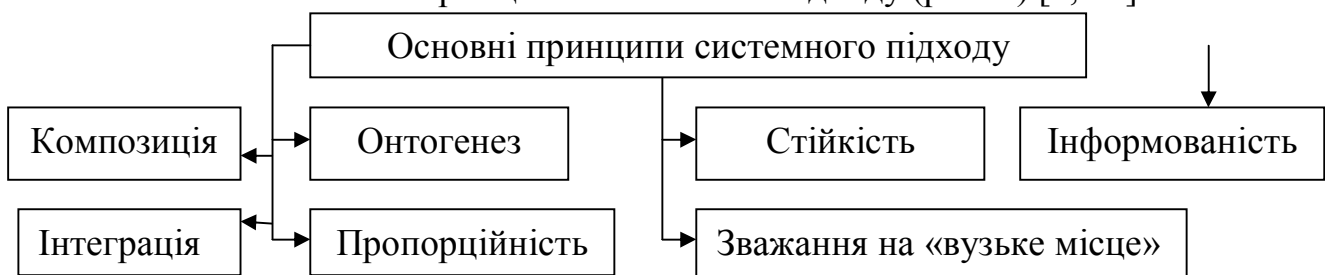

Рис. 1. Основні принципи системного підходу

Композицією є узгодження спільної і приватної мети.

Пропорційність передбачає внутрішню пропорційність повинна поєднуватись із зовнішньою пропорційністю, тобто відповідним рівнем розвитку елементів зовнішнього середовища.

Зважання на «вузьке місце» забезпечує особливу увагу найбільш слабкому елементу системи.

Онтогенез враховує послідовність стадій життєвого циклу підприємства (товару).

Інтеграція спрямовує систему на високий рівень організації і дає змогу одержати синергетичний ефект.

Інформованість виділяє інформаційне забезпечення як головну умову конкурентоспроможності.

Стійкість висуває вимоги до побудови системи (статичний стан) і до її

функціонування (динамічний стан).

Управління ефективністю фінансово-господарської діяльності підприємства – це цілеспрямований вплив керуючої системи на керовану з метою забезпечення процесу переходу від поточного стану підприємства до кращого (досконалішого) відповідно до поставлених цілей. Іншими словами, управління розвитком підприємств має на меті переміщення системи з одного стану в інший із новими якісними і кількісними характеристиками конкурентоспроможності, досягнення яких залежить від факторів виробництва.

Для ефективно управління фінансово-господарської діяльності підприємства необхідно виділити основні етапи системного управління ефективністю фінансово-господарської діяльності підприємства:

1. Визначення місця підприємства в галузі і регіоні, місії підприємства.
2. Постановка мети.
3. Розчленовування системи на складові і детальне вивчення кожної підсистеми.
4. Виявлення факторів, що впливають на підсистеми і систему загалом, їх угруповання і ранжування.
5. Пошук відхилень існуючого стану системи від заданого.
6. Визначення об'єктивних і суб'єктивних причин відхилень.
7. Встановлення основних способів, методів і засобів приведення системи в заданий стан.
8. Пошук власних ресурсів, необхідних для вирішення проблеми.
9. Придбання додаткових ресурсів.
10. Реалізація запланованих дій.
11. Контроль і аналіз результатів [2, 59].

Система управління ефективністю фінансово-господарської діяльності підприємства повинна стосуватися усіх видів діяльності, що пов'язані зі створенням конкурентних переваг підприємства, товару, робіт, послуг, і взаємодіяти з ними. Вона охоплює усі стадії життєвого циклу продукту і процеси (рис. 2) [3, 100].

Рис. 2. Елементи системи управління ефективністю фінансово-господарської діяльності

Необхідність системного підходу до управління ефективністю фінансово-господарської діяльності пояснюється складністю цієї економічної категорії та значною кількістю чинників, які мають на неї вплив, і зумовлюється такими причинами:

- 1) управління підприємством здійснюється на різних адміністративно-господарських рівнях;
- 2) управління конкурентоспроможністю на різних рівнях скеровують на різні об'єкти;
- 3) управління конкурентоспроможністю передбачає різні види діяльності;
- 4) ефективності управління досягають усіма видами менеджменту (виробничим, фінансовим, інформаційним тощо);
- 5) управління ефективністю фінансово-господарської діяльності здійснюють на різних стадіях життєвого циклу товару, а отже, у різних підрозділах підприємства [4, 158].

Поряд із системним підходом до управління важлива роль відводиться процесному підходу, в межах якого управління розглядається як сума взаємопов'язаних функцій (процесів): планування, організація, мотивація, контроль тощо. Також слід додати, що важливе значення в управлінні займають процеси прийняття рішень і комунікації, які є процесами, що поєднують усі управлінські функції. Використання процесного підходу до управління дозволяє підвищити ефективність інформаційних потоків між окремими бізнес-процесами (підрозділами) та у більшій мірі задовольнити потреби клієнтів.

Системний підхід до управління передбачає системне вирішення завдань, які постають перед підприємством. Серед завдань слід відзначити такі:

- 1) управління впливом зовнішнього середовища (стан законів, галузеві пріоритети, зміни у поглядах споживачів, зміни у конкурентів тощо);
- 2) управління грошовими потоками за усіма видами діяльності (їх достатнє формування і оптимальний розподіл);
- 3) управління ресурсами (раціональне формування, своєчасне застосування, ефективне використання);
- 4) управління інвестиціями та інноваціями для забезпечення конкурентоспроможності;

5) встановлення взаємозалежності між поточними і стратегічними планами розвитку підприємства;

6) прогнозування розвитку з урахуванням впливу слабких і сильних сторін;

7) управління конкурентоспроможністю для забезпечення достатнього рівня можливостей і ресурсів [2, 61].

Частиною загальної системи управління на підприємстві є інформаційна система, яка об'єднує об'єкт і орган управління та певною мірою відповідає за коректність управлінських рішень, які приймаються на її основі [3, 101].

Інформаційну систему забезпечують: технічні засоби, методи, моделі, алгоритми обробки інформації, програм; документація щодо взаємодії персоналу з технічними засобами; правові норми з експлуатації інформаційних систем.

Інформаційні системи надають керівництву підприємства інформацію для аналізу і прийняття рішень, а також:

- контролюють управлінські дії на усіх рівнях;
- сприяють взаємодії з клієнтами, діловими партнерами;
- знижують ємкість різних процесів, пов'язаних із обліком витрат;
- зменшують втрати робочого часу;
- забезпечують об'єктивність розрахункових даних [4, 157].

У процесі управління підприємством як системою для усунення надлишку або дефіциту інформації використовують різні економіко-математичні методи обробки інформації (даних), впроваджують комп'ютерні програми.

Необхідність звернення до системного підходу управління підприємством спричинена:

- 1) ускладненням внутрішньої структури об'єктів управління;
- 2) розширенням і розгалуженням зв'язків;
- 3) швидким і безперервним зростанням обсягу інформації;
- 4) нестабільністю навколишнього середовища;
- 5) посиленням конкурентної боротьби.

Системний підхід в аналізі господарської діяльності ґрунтується на вивченні об'єктів як складних систем, що утворені з окремих елементів із численними внутрішніми і зовнішніми зв'язками та проявляється в двох аспектах: по-перше, кожен об'єкт розглядається як система; по-друге, оцінка ефективності його діяльності здійснюється за допомогою системи показників.

Входом цієї системи є матеріально-речовинні потоки ресурсів (засобів праці, предметів праці і потоки трудових ресурсів); виходом – потоки готової продукції. Виробничий процес перетворює матеріальні ресурси в готову продукцію. У конкретних випадках система може мати декілька рівнів, тобто кожний із виявлених елементів першого рівня можна розглядати як самостійну систему (підсистему) тощо. Наприклад, матеріальні ресурси, трудові ресурси можна розглядати як самостійні елементи першого рівня системи або як самостійні системи другого, третього рівнів тощо.

Системність економічного аналізу проявляється також в об'єднанні, сукупності всіх специфічних прийомів на підставі власних досягнень, досягнень суміжних наук (математики, статистики, бухгалтерського обліку, планування, управління, економічної кібернетики тощо).

Системний підхід до аналізу господарської діяльності може розглядатися подвійно. Комплексний підхід обумовлений необхідністю дослідження всіх складових діяльності підприємства. Системний підхід вивчає відносини і зв'язки комплексу сторін діяльності підприємства для визначення і досягнення спільної мети [1, 275]. Предметом аналізу стають всі види продукції, стадії виробничого процесу, фактори виробництва, всі види господарської діяльності, підрозділи підприємства і всі процеси управління. Сутність сучасної концепції комплексного підходу до аналізу господарської діяльності міститься у здатності управління підприємством в умовах динамічного, мінливого та невизначеного середовища [1, 273].

Висновки. Системний підхід до стратегічного управління об'єднує важливі підсистеми управління, утворені на основі завдань управління для досягнення цілей розвитку підприємства.

Для забезпечення оптимальної системи управління господарською діяльністю на промисловому підприємстві у майбутніх дослідженнях планується визначити механізм взаємозв'язку між елементами системи стратегічного управління.

Література:

1. Андрєєва Г. І. Роль системного підходу до аналізу господарської діяльності підприємства в сучасних умовах / Г. І. Андрєєва // *Економіка підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості* № 34, 2011. с. 274 – 277.
2. Дідур К. М. Системний підхід до управління підприємством та персоналом підприємства / К. М. Дідур // *Ефективна економіка*. - 2013. - № 12. - с. 56-62.
3. Фролова В. Ю. Системний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства / В. Ю. Фролова // *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. - 2013. - № 2. - с. 98-102.
4. Харченко В. А. Системний підхід до стратегічного управління підприємством / В. А. Харченко // *Економічний вісник Донбасу*. - 2013. - № 1. - с. 157-160.

References:

1. Andryeyeva G. I. Rol' sy`stemnogo pidxodu do analizu gospodars`koyi diyal`nosti pidpry`yemstva v suchasny`x umovax / G.I. Andryeyeva // *Ekonomika pidpry`yemstva. Visny`k ekonomiky` transportu i promy`slovosti* № 34, 2011. s. 274 – 277.
2. Didur K. M. Sy`stemny`j pidxid do upravlinnya pidpry`yemstvom ta personalom pidpry`yemstva / K. M. Didur // *Efekty`vna ekonomika*. - 2013. - № 12. - s. 56-62.
3. Frolova V. Yu. Sy`stemny`j pidxid do upravlinnya konkurentospromozhnistyuu pidpry`yemstva / V. Yu. Frolova // *Visny`k Berdyans`kogo universy`tetu menedzhmentu i biznesu*. - 2013. - № 2. - s. 98-102.
4. Xarchenko V. A. Sy`stemny`j pidxid do strategichnogo upravlinnya pidpry`yemstvom / V. A. Xarchenko // *Ekonomichny`j visny`k Donbasu*. - 2013. - № 1. - s. 157-160.